

Всѣки день трѣбваше да отговарямъ на разни закачки изъ вестниците, писани или инспирирани отъ заинтересовани лица. Ако тѣ не бѣха получили единъ достоенъ, убедителенъ отговоръ, оперната идея щѣше да пропадне и основането на Народната опера щѣше да се забави съ нѣколко десетки години. Оперната нива, която бѣхме се запретнали да разораваме по това време, представляваше отъ себе си една целина, кждето трѣбваха здрави мишци, за да серазоре, иначе не бѣше възможно нищо да се сѣе. Отърсенъ още отъ самото начало отъ всѣкаква мисълъ да заемамъ, какъвто и да било постъ въ проектиращата се опера, чувствувахъ моитѣ ржце развързани по всички линии. Азъ си бѣхъ задалъ една голѣма обществена задача съ много неизвестни, обаче, чувствувахъ, че ще се наложимо на всички наши противници, много отъ които следъ получения отговоръ веднага капитулираха.

За да не се обиждатъ нашитѣ видни писатели, които доста злѣчно се нахвъргаха върху ми и се стараеха да унищожатъ не само оперната идея, но лично и мене, азъ, намѣсто да имъ отговарямъ по сжщия начинъ, съ вулгарни нападки, започнахъ да пиша приказки и басни. По случая написахъ „Философъ, магаре и рибари“, „Индийска приказка“, „Самуръ и Маца“, „Ловджийска приказка“, „Заспали петли“ и др. Епечатлението всрѣдъ обществото отъ тѣзи басни и приказки бѣ съкрушително за моитѣ и на оперното дѣло противници.

Едновременно съ мене въ пресата наймного се подвизаваше и покойния Михайловъ К. И. Стоянъ, обаче, той, не познаващъ добре нашитѣ условия, нанесе тежки обиди на всички наши писатели, което би се отразило много зле на нашата обща кауза, ако той на време не бѣ предупреденъ. Единъ день, разхождайки се по бул. Царъ Освободителъ съ К. И. Михайловъ—Стоянъ ни срѣщна тогавашния министъръ на Народното просвѣщение г. Н. Апостоловъ, който ни спрѣ и каза на К. И. Михайловъ Стоянъ следното: „Престанете да пишете, защото, намѣсто да изпишете вежди, вадите очи. Оставете да пишѣ само г. Петко Наумовъ, който познава нашата действителность и неговитѣ статии не дразнятъ никога“.

За да се види, колко е билъ правъ г. Н. Апостоловъ, ще дамъ единъ конкренъ случай съ народния поетъ Иванъ Вазовъ, който е билъ силно засегнатъ отъ статиитѣ на К. И. Михайловъ—Стоянъ. Когато „Оперната война“ бѣше вече къмъ края си, решихме да издадеме една брошура, съдържаща нѣкои отъ статиитѣ на К. И. Михайловъ Стоянъ, моитѣ и на други лица, както и да помѣстиме мненията на най-зиднитѣ по това време писатели и поети. За тази цель отидохме двамата при покойния Конст. Величковъ, който безрезервно подържаше нашата идея. Той обеща да напише мнението си, което е помѣстено въ казаната брошура, подъ заглавие: „По въпроса за създаване на българска народна опера“. Малко следъ нашето пристигане, дойде и народния поетъ Иванъ Вазовъ, който презъ цѣлото време показваше своето неудоволствие да вижда отъ близо К. И. Михайловъ—Стоянъ. Когато вече Иванъ Вазовъ се готвѣше да си върви, К. И. Мих. Стоянъ му каза: „Кога ще ни дадете Вашето мнение по основаване на опера у насъ?“ Вазовъ му отговори: „*Моето мнение ще изпратя на г. Петко Наумовъ*“. Следъ това той си отиде, безъ да подаде ржка на К. И. Михайловъ—Стоянъ. Това бѣ, действително, единъ голѣмъ афронть за последния и илюстрира най-релефно, кжде би се намирало реализирането на нашата идея, ако всички действаха и пишеха като К. И. Мих. Стоянъ и какъ би се провалила цѣлата работа, ако се действува безъ нужния тактъ. Забелязахъ, че К. И. Михайловъ Стоянъ бѣ много озлобенъ отъ постъпката на Вазовъ, която за менъ и сега и тогава бѣ едно върховно предупреждение, че, когато човѣкъ иска да постигне нѣщо, трѣбва да работи съ нужния тактъ и да избира срѣдствата.

На другия день въ канцеларията на башината ми печатница „Просвѣщение“ се получава мнението на Иванъ Вазовъ, адресирано до менъ. К. И. Михайловъ—Стоянъ, корегиращъ статиитѣ си за брошурата, взема писмото, адресирано до менъ и безъ ничие разрешение разпечатва плика, прочита го и, като вижда, че е отъ Ив. Вазовъ, накжсва го на дребни парчета и го хвърля въ коша. Моятъ братъ Никола, управляващъ по това време печатницата, изпраща едно момче въ Музикалното училище съ една